

potpuno raspravljeno. pitanje duše i dok se ne dokaže da je duša prvotnija od tijela.

Kl. Čini nam se, prijatelju, da si vrlo dobro kazao. Stoga radi kako kažeš.

- B 6. At. Deder dakle, ako nam je ikada bilo potrebno zaživati u pomoć boga, treba da to učinimo sada. Neka dakle bogovi budu potpuno usrdno zazvani, kad se već radi o dokazivanju da oni postoje. Držeći se njihove pomoći kao nekog čvrstog užeta, zaplovimo u sadašnje pitanjima, čine mi se najsigurnijima ovakvi odgovori. Kada tko reče: Prijatelju, da li sve miruje, a ništa se ne kreće, ili je potpuno protivno tome istina? Ili se jedno
- C kreće, a drugo ostaje na mjestu? — Nešto se zacijelo kreće, odgovorit ću, a nešto ostaje na mjestu. — Zar se onda i mirovanje i kretanje ne vrši u nekom prostoru? — Svakako. — Jedan dio onoga što se kreće vrši to na jednom mjestu, a drugi na više mjesta. — Govoriš li, kazat ću, da se ono što dobiva sposobnost da miruje u sredini kreće na jednom mjestu, kao što se kreće krug tzv. čvrstih točkova? — Da. — Opažamo da kod toga kretanja u krugu takva pokretačka sila vrti uokolo i
- D najveći i najmanji krug i da se razmjerno dijeli na sitne i veće krugove, tako da je razmjerno prema njihovoj veličini i manja i veća. Stoga je ona izvorom svakojakih čudnovatih pojava jer, razmjerno pružajući sporost i brzinu u isto vrijeme i velikim i malim krugovima, proizvodi djelovanje koje bi se moglo smatrati nemogućim. — Sasvim točno govoriš. — Pod onim pak što se kreće na mnogo mjesta čini mi se da misliš sve što se
- E kreće naprijed prelazeći stalno na drugo mjesto i što se katkada oslanja na jednu središnju točku, a katkada na više njih zbog prevrtanja. Svaki put, kad se takvo tijelo sudari s nepomičnim, raspada se, a kad se sudari s drugim tijelom koje se kreće prema njemu u suprotnom pravcu spaja se s njim u jedno i stapa se u nešto srednje, u mješavinu jednoga i drugoga. — Doista mi-

slim da je to tako kako ti kažeš. — Ono, što se spaja, raste, a ono, što se razdvaja, propada, ako svako tijelo zadrži svoju prvotnu prirodu. Ne zadrži li je, propada u jednom i drugom sudaru. — A što treba da se dogodi da bi došlo do postanka svih stvari? — Očito to da se prvi početak poveća, da on dođe do druge promjene, a iz ove u još jednu, pa kada prođe kroz sve tri, da postane zamjetljiv osjetilima. Sve dakle postaje takvim promjenama i premještanjem. Dok ostaje takvo, ono uistinu postoji; prelazi li pak u drugi oblik, potpuno propada.

Jesmo li naveli sva kretanja, tako da ih pomoću broja možemo razvrstati, osim, prijatelji, dva?

Kl. Koja to dva?

At. Upravo ona dva zbog kojih sada vršimo čitavo ovo ispitivanje.

Kl. Govori jasnije!

At. Ta nije li sve to bilo zbog duše?

Kl. Svakako.

At. Jedno dakle kretanje neka bude ono koje uvijek može pokretati nešto drugo, ali sebe ne, a drugo neka bude ono koje može pokretati i sebe i nešto drugo pri spajanju i razdvajanju, pri povećavanju i tome suprotnom, pri postajanju i propadanju — koje dakle obuhvaća sva kretanja.

Kl. Neka bude tako.

At. Ono dakle kretanje koje uvijek pokreće drugo nešto i koje se mijenja pod utjecajem drugoga, uzet ćemo kao deveto, a ono koje pokreće i sebe i drugo, koje pristaje svakom djelovanju i trpljenju, koje se stvarno naziva promjenom i kretanjem svega što postoji, označit ćemo kao deseto.⁷

Kl. Svakako.

⁷ U prethodnom je dakle odlomku navedeno osam vrsta gibanja. Pri nabrojanju tih vrsta komentatori *Zakona* ne slažu se potpuno. Apelt navodi ovih osam vrsta: 1) gibanje u krugu, 2) gibanje u pravcu, 3) spajanje, 4) razdvajanje, 5) rastezanje, 6) slabljenje, 7) postajanje, 8) potpuno propadanje.